

BOEKBESPREKINGEN

CETTO, B. DER GROSSE PILZFÜHRER. Band 4, Pilze, 429 soorten in kleurenfoto's. Formaat 12,5 x 17,1; gebonden. BLV Verlagsgesellschaft, München, Wenen, Zürich. 1984.

Deze duitstalige versie van de oorspronkelijk italiaanse serie is ook in ons land geen onbekende. Met dit vierde deel is het totale aantal door Cetto afgebeelde en beschreven soorten op 1694 gekomen, terwijl nog eens enkele honderden soorten terloops of vergelijkenderwijze in de beschrijvingen aan de orde komen.

Aan Cetto's boeken kleven een aantal bezwaren. Veel foto's zijn niet erg fraai: kleurafwijkingen, overbelichting, lelijke flitseffecten, onscherpte of zeer geringe dieptescherpte. Met de auteursnamen is nogal gesold. Soms ontbreken ze geheel, dan weer zijn ze onvolledig b.v. alleen de eerste auteurs tussen haken maar niet de auteur die voor de gebruikte combinatie heeft getekend. Onder de latijnse namen staat vaak een vertaling of uitleg van de naam, maar soms niet of met een vraagteken!

De beschrijvingen zijn kort en slechts de meest noodzakelijke microscopische kenmerken zijn vermeld, hetgeen zich natuurlijk bij moeilijke genera als *Agaricus*, *Inocybe*, *Cortinarius*, vele *Aphylophorales* en *Ascomyceten* het meeste wrekt. Onder de beschrijvingen staan aanvullende "Bemerkungen" die soms nuttige aanwijzingen bevatten m.b.t. de determinatie, maar soms overbodig lijken. Zo is bij enkele soorten waar Moser als auteur is vermeld nog eens extra onder deze rubriek aangegeven "Diese Art ist von Moser beschrieben worden". Bij alle genoemde gebreken kan een lijstje van voorbeelden gegeven worden (dat langer werd naarmate ik het boek aan meer collega's ter inzage gaf).

Toch zullen met mij veel mycologen deze boekjes bijzonder blijven waarderen, om de eenvoudige reden dat ze afbeeldingen geven van vele soorten die elders niet of slechts zeer verspreid te vinden zijn. In dit vierde deeltje hebben de bijzondere soorten - zeker voor nederlandse begrippen - de overhand. Bovendien zijn er een aantal soorten afgebeeld die zeer recent beschreven zijn (o.a. *Cortinarius* en *Ramaria* soorten) en zelfs enkele nog te beschrijven soorten! Beginners zullen daarom verward worden als ze alleen dit deel bezitten. In de eerdere deeltjes is echter wél een ruime keus aan gewonere soorten opgenomen. Vooral als hij zuidelijker streken bezoekt zal de 'gevorderde' mycoloog in deze iconografie van Cetto heel wat nieuws vinden. - H.A. van der Aa.

EWALD GERHARDT - PILZE, Band 1: *LAMELLENPILZE, TÄUBLINGE, MILCHLINGE UND ANDERE GRUPPEN MIT LAMELLEN*, 319 pag. 323 kleurenfoto's en 141 tekeningen. Formaat 11,5 - 19,6 cm, gebonden in stevige plastic kaft. Prijs 36,- DM. BLV Verlagsgesellschaft mbH (Spektrum der Natur), München, Wenen, Zürich. 1984.

Aan het grote aanbod aan paddestoelenboekjes voor beginners wordt bij deze een nieuwe uitgave toegevoegd: Ewald Gerhardt's "Pilze" in twee delen, waarvan het eerste deel met de plaatjeszwammen medio-1984 is uitgekomen. Het tweede deel, met de gaatjes- en buikzwammen en de ascomyceten is in voorbereiding. De rijk geïllustreerde inleidende hoofdstukjes (33 pag's) geven een zeer basale inleiding tot de paddestoelenstudie met compacte aanwijzingen voor technieken, inclusief microscopie en microchemie. Het eenvoudige, vnl. op zwart-wit tekeningetjes gebaseerde overzicht van de genera zal in de praktijk niet steeds tot de juiste keuze leiden, zeker niet bij de beginner, waarvoor dit boek op de eerste plaats bedoeld is; daarvoor is de opzet te eenvoudig en m.i. óók voor de beginner te summier. De gebruiker zal verder komen met het zoeken naar de juiste soort in de compacte beschrijvingen die het grootste deel van het boek uitmaken. Deze beschrijvingen omvatten meest één soort per bladzijde,

inclusief aanwijzingen voor verwisselingsmogelijkheden. Zo'n pagina geeft naast de tekst één of twee kleurenfoto's van de betrokken soort of zijn dubbelganger en vaak een - zeer schematische - tekening van spore, cystide of soms zelfs hoedhuidelamenten. De foto's zijn meestal redelijk tot goed, in acht genomen de beperkingen die het kleine formaat met zich meebrengt. Zoals meestal bij zulke plaatjesboekjes zijn er ook missers aan te wijzen: *Mycena flavoalba* en *M. epipterygia* zijn niet typisch (te bleek); *Entoloma clypeatum* is te roodbruin of een misidentificatie evenals *Russula sardonia*, zeker wat de bovenste van beide foto's betreft. Ook *Amanita rubescens* is niet typisch.

Zoals bij alle boekjes van deze omvang is het voor de auteur een probleem om bij grote, moeilijk toegankelijke genera als *Inocybe*, *Entoloma*, *Cortinarius* etc. de juiste voorbeelden te kiezen, iets wat hier, met verwijzing naar de grote aantallen niet behandelde soorten goed is opgelost. Een adventieve soort als *Conocybe intrusa* past overigens niet in een boekje van deze opzet.

De lijst met "weiterführende" literatuur is om begrijpelijke redenen onvolledig maar de keuze van opgesomde werken is onevenwichtig. Het boek (en hopelijk ook het nog te verschijnen tweede deel) kan, om zijn goede afbeeldingen en compacte opzet, beschouwd worden als een aanvaardbare gids voor beginnende mycologen. - H.A. van der Aa.

DERBSCH, H. en SCHMITT, J.A., met medewerking van G. GROSZ en W. HONCZEK. *ATLAS DER PILZE DES SAARLANDES. Teil 1: VERBREITUNG UND GEFÄHRDUNG. AUS NATUR UND LANDSCHAFT IM SAARLAND*, Sonderband 2. Eigenverlag der Delattinia, Fachrichtung Biogeographie, Universität des Saarlandes, 6600 Saarbrücken 11, BRD. ISSN : 0344-645 x: 536 pagina's; prijs DM 30,-, formaat 28 x 29,5 cm.

De kern van dit werk wordt gevormd door 2183 verspreidingskaartjes van Agaricales, Boletales, Russulales, Aphyllophorales, Tremellales, Gasteromycetes, Ascomycetes, Myxomycetes en enkele Uredinales en Ustilaginales. Het quadrantensysteem is ontleend aan de topografische kaart TK 25 van de BRD. Het werk bevat een gekleurde reliëfkaart, een eveneens gekleurde geologische kaart, een kaart van de bosbedekking, alsmede een aantal kaarten van klimaatsfactoren. Helaas zijn deze kaarten niet van een met de verspreidingskaartjes corresponderend quadrantennet voorzien. Op de bosbedekkingskaart ontbreken zelfs de topografische grenzen. Het boek bevat een literatuurlijst met 244 referenties, een index met de Duitse en een met de Latijnse namen. Er is een "rode" lijst van soorten die op de een of andere manier gevaar lopen te verdwijnen. In een andere lijst wordt voor elk geslacht aangegeven welk percentage soorten gevaar loopt. Het is beangstigend, te lezen dat in Saarland bijna de helft van alle daar gevonden paddestoelsoorten achteruit gaat. De auteurs zijn van mening dat biotoopveranderingen de voornaamste oorzaak zijn van die achteruitgang. Verzamelen voor de consumptie wordt als mede-oorzaak genoemd bij soorten zoals *Boletus edulis*, *Cantharellus cibarius*, etc. Bij de bespreking van de verschillende oorzaken geven zij aan wat men zou kunnen doen om de teruggang tegen te gaan. De betrouwbaarheid en de meer of mindere volledigheid van de gepresenteerde resultaten worden kritisch bekeken. De begrippen frequentie, abundantie, sociabiliteit en fructificatiekalender, en het optreden in de tijd, worden nader gedefinieerd, omdat ze de basis vormen voor de rode lijst. Ze zullen echter pas samen met oecologische, phyto- en mycosociologische gegevens voor iedere soort afzonderlijk vermeld worden in het spoedig te verschijnen bijbehorende deel 2 van de atlas.

Hoewel het boek betrekking heeft op het Saarland, zal het toch ook voor veel Nederlandse mycologen, vooral als zij mycosociologisch zijn geïnteresseerd, van groot nut zijn, omdat het ingaat op een groot aantal aspecten die betrekking hebben op het voorkomen van paddestoelen in de vrije natuur, en omdat het kan dienen als voorbeeld, aanvulling, dan wel vergelijking bij soortgelijk onderzoek hier te lande. - G.A. de Vries